

vallola fina - per 'xugà 'l Senyó: / tres *doblas* passava la seva suhó», romanç piadós recollit a Argenton a per MilàF (junt amb una versió cast., que porta *tres dobles tenia el paño, Romllo.*, 13.27).

Molt important i antiga és l'aplicació de *doble*, -a, i els seus derivats, a la moneda, suposo en alguna relació amb l'antiga moneda *doblenca* (que Jaume I substituï per la moneda barcelonina *de tern*, poc abans de 1271):³ de *dobla* com a moneda tenim ja molts testimonis medievals, des de Lull, i així mateix: «lo comte donà-li una roba de seda e cent *dobles*», JoMartorell I, 42; no podem ací fer història de les diverses varietats (*dobla de dos, de vint...*),⁴ de les quals la *dobla de quatre* és la que s'ha recordat més: «en aquells estrados --- jochs de basas, y la principal de la banca, en la que se jugava ab un profundo silenci, per lo molt que 'desertavan' los de las perucas grossas que se'n diuhen onças, o si no, *dobles de quatre*», B. de Maldà (*Excursions*, 170); i tots n'hem sentit a parlar en relats dels avis o en contes i rondalles populars: «--- s'arrenque i... va guanyar una *dobla de kwàtre*», Alinyà (1957).

D'ací deriven altres noms de moneda: *dobló* que ja trobem en Muntaner: «aportà a tal pau tots sos regnes, que ab lo sach --- dels *doblons*, podien anar mercaders salvament --- per tota la terra» (58); *dobletes* 'monedes d'or de cinc duros'. I en particular a les Illes, *doblers*.

Al començament la unitat dita *dobler* no fou més que una moneda particular, així anomenada perquè valia dos diners: a Mallorca «lo sou eren dues tresetes, la treseta, tres *doblers*; lo *dobler*, dos diners; lo diner, dues mayes» (BDLC XI, 334): tenim ja notícia mallorquina d'aquesta moneda en particular en doc. de 1343 (i amb altres aplicacions, dit d'unes alforges *dobles*, ja en Lull; dit d'una espècie de pa en doc. barceloní de 1375, etc.); *CostManc.* I, s. v.; per a la moneda apareix també amb ús preferent a les altres dues illes; a Eivissa («moneda de un cuarto», Pz-Cabr), ja el veiem en docs. dels Ss. XVI-XVII: «manam que seguida la nostre mort --- vinguen dotze preveres --- a cada hu de aquells se hagen de donar nou *doblers* ---», a. 1559 (Macabich, *Sta. M. la Mayor, Cròn.*, 110); «Ibiça --- monetam vulgo *doblers* ---», a. 1622 (BABL VII, 13); a Menorca: «per un *dublé*, sols no ho val / que's demostrí pagador; / ja haguera fet molt millor / que m'hagués brindat un ral», J Vivó (1715-80), Camps Merc. (*Folkl. Men.* I, 197).

La importància cabdal de la moneda *dobler* a les Illes ha fet que a les tres es converteixi en l'expressió vulgar de la idea general de 'diners', 'valor pecuniari' (*money, geld, argent*), com ho anoto a Menorca (p. ex. a Alaior, 1964; «*dubblés*: diners, moneda», Ferrer Guinart, *RondMen.*, 217); i com ho podríem documentar amb tota mena d'escriptors mallorquins: «F.: Fè el xocolate y compra tres ensaimades. —T.: No tenc *doblers* (En Fausto li dóna una moneda)», PdA. Penya (*IdOr.* I, 80); «tals circumstàncies no apareixien les més indicades --- Don Toni --- necessitava *doblers*, tenia pressa a abandonar Ciutat ---», Ll. 60

Vilallonga (*Bearn*, 7.69). El mot a força d'usar-se es desgasta extraordinàriament, i vulgarment es pronuncia *dobbés/dubbés* (com ho observa Ferrer i Guinart a Menorca, etc.). *Doblera* [1377]. *Doblerada*. *Doblerer*. *Dobleret* [1417]. *Dobleró*.

Doblar [S. XIII, Lull, *Consolat*]; *doblat* 'doble, tornat doble' [c. 1500]; «*doblat* o dos per u o dos tants: duplus», OPou, *ThPu*, 108; *dobla* 'doblec o acció de doblar'; sembla que devia eixir d'aquí +*dobla* 'forma de reclutament que es practicà abans i cap al temps de les quintes, però més voluntari que aquestes' (c. als anys 1800-34): *los soldats de las doblas* molt esmentats en romanços populars (MilàF, *Romancerillo*, 176, 177, 190; «vòs-te'n vení ab mi? se guirem la bola / ens farem soldats, soldats de *las doblas* / —No et fassis soldat per una minyona / ---», 292B24). *Doblada*. *Dobladilla*. *Doblador*. *Dobladura* [JoMartorell]. *Doblament*. *Doble* m. 'doblec' [Jaume I]. *Doblè*. *Doblet* 'espècie de pedra preciosa, metall o imitació' [1313, Finke, *ActaAr.* III, 241; amb context en LLAUTÓ: amb múltiples aplicacions tècniques modernes (a imitació del fr. *douplet* 'duplicat', com *doblet espectroscòpic*, que EdFontserè afegeia al seu *Dort.*, c. 1925).

Desdoblar [escr. Renaix.], *desdoblament*. *Redoblar* [c. 1460, JRoig: «lo parentat / nostra amistat / *redoblaría*», *Spill*, 6437], sovint quasi només indica augment o reiteració: «son pare ya l'esperava - ab un bastó a cada mà: / ya li venta garrotada, - ya li'n torna a *redoblà*» (romanç reco. en el Gironès, MilàF, *Romllo.*, 316c). *Redoblant* m. [Verdaguer; 'so de tambor', PonsMass.]; *redoblada*; *redobladura*; *redoblament*; *redoble*; *redoblet*; *redobló*.

Doblegar [mj. S. xv, *Curial*, JScrivà; «lento, flecto, inflecto, reflecto», 1507, Busa-N.], del ll. DŪPLICARE 'doblar, tornar doble', que ja en Virgili apareix amb el significat 'curvar, vinclar', mot també representat en el bearn. *doublegà*, rom. *dubalger*, roms. *induplecà*, així com el cast. *doblegar*, que essent d'aparició tardana [1490] i d'accs. merament figurades o literàries, és mancant de correspondència en portuguès, és suspec-te d'haver estat pres del català (veg. DCEC II, 193a52ss.); en català és probable que vagi ser ja força usual en tot el període medieval, en la llengua parlada més que en la literària, vista la major riquesa, envist el castellà, no sols en accs. sinó també en derivats i atesa l'antiguitat d'aquest, i així mateix pel que es dedueix de les creacions secundàries *blegar* i *roblegar* (infra); *doblec* [1330; «la falda de la roba o *doblec*: sinus», OPou, *ThPu.*; «ab l'agulla de cosir sota la roba, y aquesta mig *doblada* y tibant, trassà nerviosament lo *doblec* d'una vora, a dret fil», «las mànegas del fassetet --- ab un senzill *doblec*, li queyen que ni pintades», Noller, *La Pap.*, 64, 144]; *doblegable* [S. XIV]; *doblegada*; *doblegadas*, -ador, -adura, -ament; *doblegat*; *doblegó*; *desdoblegar* [PdAPenya]. L'aparició documentada de diversos derivats de *doblegar* en el S. XIV [1330, etc.] prova que *doblegar* en català ja seria molt viu en el XIII i abans.

Com que *doblegar* ja havia de ser (com hem vist)